





2005-2023 Yılları Arasında Çizgi Roman Konusunda Yayımlanmış Makalelerin Analizi¹

Analysis of Articles Published on Comics between 2005-2023

Sayfa | 1474

Süleyman TEMUR , Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, temursuleyman19@gmail.com

Salih USLU , Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, salihuslu@yandex.com

Geliş tarihi - Received: 14 Mayıs 2024
Kabul tarihi - Accepted: 4 Ağustos 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Ağustos 2024

¹ Bu çalışma 20-23 Mayıs 2024 tarihinde Trakya Üniversitesinde düzenlenen 12. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu'nda (USBES2024) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.
Temur, S. & Uslu, S. (2024). 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanmış makalelerin analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2)*, 1474-1500.
DOI. 10.51460/baebd.1484209



Öz. Çizgi romanlar geçmişten günümüze pek çok alanda yararlanılan ve farklı amaçlara hizmet eden çok işlevli bir materyaldir. Eğitim alanında ise son yıllarda popüler hâle gelmiş ve derslerde sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Nitekim çizgi romanlar, görsel öğeleri çok fazla barındırmasından, komik ve eğlenceli olmasından dolayı öğrencileri derse karşı isteklendirmede ve sürece aktif olarak dâhil etmede önemli bir role sahiptirler. Dahası çizgi romanlar, kendine has bir dil ve üslup sayesinde gerek çocukların dil gelişimlerine katkı sağlamakta gerekse de çocukların ilgisini çekmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı çizgi roman konusunda yayımlanmış olan makaleleri saptamak ve bu konuda gerçekleştirilecek çalışmalara yol göstermektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma, 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanan makalelerin analizi ile sınırlandırılmıştır. Nitel desende tasarlanan araştırmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve veriler betimsel içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, yayımlanan makalelerin en fazla 2018-2023 yılları arasında, sosyal bilimler dergisinde ve Türkçe dilinde yayımlandığı sonucuna varılmıştır. Konu alanı bakımından en fazla "çizgi roman incelemesi", "çeşitli görüşlerin incelenmesi" ve "öğrenci motivasyon, algı ve tutumuna etkisi" konularının incelendiği görülmektedir. Ayrıca en fazla nitel yöntemin tercih edildiği, örneklem grubu olarak ortaokul öğrencilerinin ve örneklem büyüklüğünün ise ortalama olarak 11-30 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Veri toplama aracı olarak en fazla test/ölçek/anket kullanıldığı, veri analiz yöntemi olarak ise en fazla nicel veri analiz tekniklerinin tercih edildiği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler neticesinde çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çizgi roman, doküman analizi, meta-analiz.

Abstract. Comic books are a multifunctional material that has been used in many fields from past to present and serve different purposes. In the field of education, it has become popular in recent years and has started to be used frequently in lessons. As a matter of fact, comic books have an important role in motivating students towards the lesson and actively involving them in the process because they contain a lot of visual elements, are funny and entertaining. Moreover, comics, thanks to their unique language and style, both contribute to children's language development and attract children's attention. In this context, the aim of the research is to identify the articles published on comics and to guide the studies to be carried out on this subject. For this purpose, the research is limited to the analysis of articles published on comics between 2005-2023. In the research designed in qualitative design, document analysis method was used as a data collection tool and the data were analyzed with descriptive content analysis technique. As a result of the research, it was concluded that most of the published articles were published between 2018-2023, in social sciences journals and in Turkish language. In terms of subject area, it is seen that "comic book analysis", "examination of various opinions" and "effect on student motivation, perception and attitude" are the most examined subjects. In addition, it was determined that qualitative method was mostly preferred, the sample group was middle school students and the sample size was in the range of 11-30 on average. It was observed that tests/scales/surveys were mostly used as data collection tools and quantitative data analysis techniques were mostly preferred as data analysis methods. As a result of the data obtained as a result of the research, various recommendations were made.

Keywords: Comics, document analysis, meta-analysis.



Extended Abstract

Introduction. In accordance with the 21st century educational approach, the use of teaching materials that will involve students in the teaching process and make them active and enthusiastic is of critical importance. Because it is known that the materials used in the education process increase students' academic achievement and improve their affective characteristics (Göçer & Gürsoy, 2022). In this context, comics are one of the teaching materials that offer concrete experiences and contribute to active learning (Topkaya, 2014; Temur, 2023a). Temur (2023b) defined comics as literary works that create a fictional narrative by using consecutive visual and textual elements in a synchronized manner and thus convey a more concrete and impressive message to the reader.

Blending visual and verbal expression skillfully, comics have the power to effectively convey complex ideas and concepts (Temur, 2023b). Due to these features, comics can be used as an important tool in education. With a variety of content that appeals to different learning styles and interests, comics can increase students' motivation and engagement, help them develop critical thinking skills, and enable them to comprehend different perspectives (Topkaya, Batdı, Burak & Özkaya, 2023).

In line with this information, the aim of the research is to determine the articles published on comics and to guide the studies to be carried out on this subject. For this reason, it is thought that the study will contribute to the literature. In line with the purpose of the research, answers to the following sub-problems were sought:

Articles published between 2005-2023 on the subject of comics;

1. Year,
2. Journal,
3. Subject area,
4. Language,
5. Research methodology,
6. Research design/model,
7. Sampling method, group and size,
8. Data collection tools and
9. How is the data distributed in terms of data analysis technique?

Method. In this study, document analysis, one of the qualitative research methods, was used. Document analysis method was used as a data collection tool. The data of the study consisted of 43 articles published in DergiPark between the years 2005-2023 and dealing with the subject of comics. The selection of articles was carried out by criterion sampling method, which is one of the purposive sampling methods. The criteria for this study are that the articles should cover the subject of "comics" and should have been published between 2005 and 2023.

"Article Analysis Form" (AAF) was used as a data collection tool in the study. The AAF was developed by the researchers to collect the data required for the study in a systematic way. The data collection process in DergiPark was carried out as follows:

1. Advanced Search: The concept of "comics" was typed in the search box and the years "2005-2023" were filtered and searched in DergiPark.
2. Creating a Data Set: The 43 articles listed as a result of the search were examined for compliance with predetermined criteria and a data set was created.



The "Article Analysis Form" (AAF) used in the study consists of three main parts: "Article Publication Title", "Article Publication Subject" and "Research Methodology." In the study, 43 articles were analyzed using descriptive content analysis methods.

Discussion and Conclusion.As a result of the findings obtained in the study in which the articles published on comics between 2005-2023 were analyzed, the following conclusions were reached:

1. It was concluded that there was a significant increase in the number of articles published on the subject of comics after 2018. As a matter of fact, while the number of articles published between 2012-2017 was 10, the number of articles published between 2018-2023 was 33.
2. In the study, it was observed that the articles on comics were mostly published in social sciences and education journals. This shows that comics are used a lot in the fields of education and social sciences. As a matter of fact, comics are a teaching material that has recently become popular and frequently used in lessons.
3. The research findings show that the articles published on comics have a wide range of publications in various fields and on different topics. As a matter of fact, it is seen that comics are used in fields such as education, art, architecture, design, management, foreign language teaching, disaster education, cultural transfer, values education, etc. in the published articles.
4. Another important finding obtained within the scope of the research is that the articles published on comics mostly use qualitative method. In qualitative method, phenomenology and case study stand out as the most preferred design. The reason for this is the examination of students' and teachers' views on comics in the studies. In the category where quantitative method was preferred, it was observed that all published studies were conducted in quasi-experimental design.
5. Another important point that emerged as a result of the analysis is that the sample group is mostly primary school 5-8 students. We can say that this category constitutes the sample group of the studies in which experimental studies were conducted on the effectiveness of comics and student opinions were taken. However, it was determined that there was no study in which primary school 1-4 was preferred as the sample group. This situation stands out as a deficiency.
6. Another important result of the study is that "tests/scales/surveys" and documents were mostly used as data collection tools in the studies on comics. It was observed that academic achievement tests, attitude, perception and Likert-type scales were preferred. It can be said that the reason for this is to reveal the effectiveness of the use of comics in education. In addition, it was concluded that "semi-structured interview form" was mostly used in the interview form category. It can be said that "semi-structured interview forms" were used by the researchers in order to determine the views of teachers, prospective teachers and students towards comics. In terms of data analysis techniques, it is seen that quantitative data analysis techniques are mostly used.



Giriş

Teknolojik ilerlemelerin her geçen gün hız kazanması birçok alanda değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu alanlardan birisi de eğitimidir. Nitekim küresel vatandaşlığın konuşulduğu 21.yüzyılda çağa entegre olmak adına öğrencilerin de teknolojik gelişim ve değişimlere ayak uydurması beklenmektedir (Kaya, Tokcan & Çam, 2023). Bu amaçla gerek öğretim programları gerekse de eğitim anlayışı değişmeye başlamıştır (Köçer & Koçoğlu, 2020). Millî Eğitim Bakanlığı (2018), 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler yetiştirmek amacıyla 2018 yılında revize ettiği öğretim programlarında tüm dersler için geçerli olan anahtar yetkinlikler belirlemiştir. Bu durum çağa entegre olmak ve küresel vatandaşlığın gerekliliği için eğitim alanında atılmış en önemli adımlardan birisidir (Temur, 2022). Bu nedenle 21. yüzyıl eğitim anlayışına uygun olarak, öğrencileri öğretim sürecine dâhil ederek etkin kılacak ve isteklendirecek öğretim materyallerinin kullanımı kritik önem taşımaktadır. Zira eğitim-öğretim sürecinde kullanılan materyallerin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı ve duyuşsal özelliklerini geliştirdiği bilinmektedir (Göçer & Gürsoy, 2022). Bu bağlamda somut yaşantılar sunarak etkin öğrenmeyi teşvik eden öğretim materyalleri arasında çizgi romanlar da önemli bir yer tutmaktadır (Çelik & İlhan, 2021; Kaba, Şin & İlhan, 2020; Keskin & İlhan, 2021; Leylak & Say, 2023; Topkaya, 2014; Temur, 2023a). Özellikle çizgi romanların ilk ortaya çıktıkları zamanda eğitimde kullanımının gerekliliği üzerine; Thorndike (1941), çizgi romanların gerek ilkokul gerekse de ortaokul seviyesindeki öğrencilerin okuma becerisine önemli derecede katkılar yaptığını ve bu durumun öğrencileri ileri bir seviyeye taşımak adına eğitimcilerin çizgi romanı öğretim sürecinde kullanması gerektiğini ifade etmiştir. Sones (1944) ise çizgi romanların evrensel bir dil kullandığını bu nedenle de çocuklarda ortak bir etkinlik için çizgi romanların iyi bir araç olduğunu belirtmiştir.

Değişen ve gelişen dünyamızda, çizgi romana dair bakış açısı da değişmekte ve buna bağlı olarak birçok farklı tanım ortaya çıkmaktadır (Topkaya, 2014). Bu bağlamda çizgi romanı; Paltani-Sargologos (2011), edebî ve kültürel açıdan zengin bir yapıya sahip ve okuyucuyu ele alınan konu üzerinde düşünmeye teşvik eden bir tür olarak, Uslu Üstten ve Pilav (2016), metin ve görselin iç içe geçtiği bir araç olarak, Chute (2008), resim ya da çizgiler ile öykü oluşturma sanatı olarak, Inge (1997), yazı ve görselin dengeli bir şekilde kullanıldığı, karakterlerin farklı durumlarını ve konuşmalarını balonlar aracılığıyla gösteren bir anlatı biçimi olarak, Uzun (2021), çizimlerle bir durumu, öyküyü veya eleştiriyi mantık çerçevesinde ve süreklilik ilkesiyle anlatan görsel bir sanat türü olarak, McCloud (2019), okuyucuya mesaj iletme gücüne sahip olan bir sanat türü olarak, Cantek (2019), çizimlerle bütünlük içinde bulunan metinlerden oluşan ve basılı resimlerin bulunduğu, süregelen bir anlatım biçimi olarak, Temur (2023b), ardışık görsel ve metinsel öğeleri senkronize bir biçimde kullanarak kurgusal bir anlatı oluşturan ve bu sayede okuyucuya daha somut ve etkileyici bir mesaj ileten edebi eserler olarak, Tatalovic (2009), çocuklarda heyecan yaratan bir anlatı serisi olarak ve Bolan (2000), masalların modernleştirilmesi olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlardan yola çıkarak çizgi romanların kendine özgü ve çeşitli özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Çizgi romanlar, görsel ve sözel anlatımı bir araya getirerek karmaşık fikirleri ve duyguları etkili bir şekilde aktarma gücüne sahip, günümüzde edebiyat ve sanat dünyasında yer edinmiş önemli bir sanat formudur (Cantek, 2002). Tuncer (1993)'e göre çizgi romanlar temelde çizgi ve öyküden oluşmaktadır. Bu iki unsur, birbirini tamamlayarak hikâyeyi aktarır. Aktarılacak konuya göre çizgi ya da söze ağırlık verilebilir (Kireççi, 2008). Topkaya (2014)'nın da vurguladığı gibi, çizgilerin yoğun Temur, S. & Uslu, S. (2024). 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanmış makalelerin analizi.



kullanımı mesajın daha açık ve net bir şekilde iletilmesine olanak tanır. Çizgi romanlarda mesaj, hikâye ve karakterler aracılığıyla görselleştirilir (Lanyi, 1979). Cantek (2010) ise resimde verilen mesajın etkisini artırmak için yazılardan da faydalandığını belirtmektedir. Akdağ (2023) ve İlhan (2016) tarafından yürütülen çalışmalar, çizgi romanların eğitim materyali olarak kullanılmasının etkinliğini değerlendirmek adına önemli bulgular sunmaktadır. Akdağ (2023), sosyal bilgiler dersinde “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanındaki “Yönetime Katılıyorum” ünitesinde, İlhan (2016) ise “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki “İstanbul’un Fethi” konusunda çizgi romanların öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Her iki araştırmacı da, analiz ettikleri çizgi romanlarda ele alınan konuların, 6. sınıf öğrencilerinin bilişsel düzeylerine uygun olarak açık ve net bir şekilde ifade edildiğini belirtmektedir. Ayrıca, kullanılan dilin yalın ve anlaşılır olması, öğrencilerin konuyu daha kolay anlamalarına yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgular, çizgi romanların karmaşık konuları görsel ve hikaye anlatımı yoluyla basitleştirerek öğrencilerin ilgisini çekmede ve öğrenmelerini kalıcı hale getirmede etkili bir araç olabileceğini göstermektedir. Karakterler açısından ise erkek karakterlerin daha yaygın olduğu, kadın kahramanların ise daha çok polisiye türü çizgi romanlarda tercih edildiği ve bazen de hayvan figürlerinin kullanıldığı görülmektedir (Başımoğlu, 2009). Mekân tasviri açısından çizgi romanlar, okuyucu kitlesi tarafından kolayca anlaşılabilirken, zaman kavramının anlaşılması daha zordur (Topkaya, 2014). Bu nedenle çizgi romanda zaman kavramını net olarak kavramak için metnin tamamının okunması gerekmektedir (Ünal, 2018).

Günümüzde çizgi romanlar, sadece bir eğlence aracı olmanın ötesine geçerek edebiyat ve sanat dünyasında da önemli bir yer edinmiştir (Çiçek Şentürk, 2020). Görsel ve sözel anlatımı ustalıklı harmanlayan bu eserler, karmaşık fikirleri ve kavramları etkili bir şekilde aktarma gücüne sahiptir (Temur, 2023b). Bu özelliklerinden dolayı çizgi romanlar, eğitimde de önemli bir araç olarak kullanılabilir. Farklı öğrenme stilleri ve ilgi alanlarına hitap eden çeşitli içerikleri ile çizgi romanlar, öğrencilerin motivasyonlarını ve katılımlarını artırabilir, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir ve farklı bakış açılarını kavrayabilmelerini sağlayabilir (Topkaya, Batdı, Burak & Özkaya, 2023). Ayrıca tarih, bilim, edebiyat gibi birçok farklı ders müfredatına entegre edilebilecekleri için müfredatı zenginleştirmeye ve öğrenmeyi daha keyifli hale getirmeye katkıda bulunabilirler (Wright, 1979). Bu bağlamda çizgi romanların eğitimde kullanımının faydalarını şöyle sıralayabiliriz: Çizgi Romanlar;

1. Çocukları öğrenme sürecine aktif olarak dâhil ederek ve yüksek motivasyon sağlayarak öğrenmeyi teşvik eder.
2. Derse karşı olumlu tutum geliştirmeye ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerine hizmet eder.
3. Okuma becerilerini geliştirmede ve çocukların derse karşı ilgilerini artırmada önemli kazanımlar sağlar.
4. Soyut ve öğrenilmesi zor olan bir kavram veya konunun çocuklara daha kolay ve etkili bir şekilde aktarılmasına katkı sağlar.
5. Kalıcı öğrenmeye ve akademik başarıya katkıda bulunur.
6. Kültürlerarası iletişime katkı sağlayarak küresel sorunlara karşı duyarlı bireyler yetiştirmek adına önemli bir rol üstlenir. Bu durum küreselleşen dünyada kültürlerin birbirini tanınması ve olası çatışmaların önüne geçmek için çizgi romanların önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir.



7. Çoğu zaman soyut kavramlar olarak kalan değerlerin öğretiminde kullanılması adına etkili bir öğretim materyalidir. Çünkü çizgi romanlar, görselliği bir olay örgüsü etrafında ortaya çıkararak değerlerin içselleştirilmesi noktasında önemli bir şema sunmaktadır (Akdağ, 2023; Çiçek Şentürk, 2020; Demir, 2022; Gürsoy, 2018; Hugaard, 1973; Hutchinson 1949; İlhan, 2016; Karagöz, 2018; Karcioğlu, 2020; Keskin & İlhan, 2021; Orçan, 2013; Temur, 2023a; Topkaya, 2014; Topkaya, 2016a, Topkaya & Doğan,2020; Ünal, 2018).

Çizgi romanların gerek duyuşsal öğrenmeler üzerinde gerekse de akademik başarı sağlamada çok büyük etkisi olduğu yapılan birçok araştırmada (Akdağ, 2023; Canbulut, 2022; Çiçek Şentürk; 2020; İlhan, 2016; Kaba, 2021; Kumru, 2023; Kurt, 2019; Orçan, 2013; Özer Bıyıklı, 2023; Şahan, 2023; Temur, 2023a; Topkaya, 2014; Topkaya, 2016a; Topkaya 2016b; Topkaya, 2017; Topkaya & Doğan, 2020; Türkal, 2018; Ünal, 2018) ortaya konulmuştur. Yine Türkçeyi etkin kullanma ve okuma becerilerine hizmet ettiğine yönelik bazı çalışmalar (Gürsoy, 2018; Karagöz, 2018; Karcioğlu, 2020; Özenç, 2023) yapılmıştır. Dahası, yabancı dil öğretiminde (Almanca, İngilizce, Fransızca) çizgi roman kullanımına ilişkin çeşitli araştırmalar (Akgül, 2019; Arabacı, 2021; Efecioglu, 2013; Işıkıldız, 2011; Marım, 2010; Schmidt, 2022) yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, çizgi roman konusunda yayımlanmış olan makaleleri saptamak ve bu konuda gerçekleştirilecek çalışmalara yol göstermektir. Nitekim çizgi romanların 21.yüzyılda eğitim-öğretim ortamında yararlanması gereken en önemli ve en etkili ders materyallerinden biri olduğu söylenebilir. Bu nedenle çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu ile ilgili yayımlanan makalelerin;

1. Yıl,
2. Dergi,
3. Konu alanı,
4. Dil,
5. Araştırma metodolojisi,
6. Araştırma deseni/modeli,
7. Örneklem yöntemi, grubu ve büyüklüğü,
8. Veri toplama araçları ve
9. Veri analiz tekniği bakımından nasıl bir dağılım göstermektedir?

Yöntem

Araştırma modeli ve kapsamı

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. “Nitel yöntemle desenlenmiş çalışmalarda incelemeye konu olan olay veya olgular hakkında gerçekçi, bütünlendirilmiş ve derinlemesine bir veriye ulaşma çabası söz konusudur” (Yıldırım & Şimşek, 2021, s.44). Doküman analizi, araştırma konusuna dair bilgilerin yer aldığı yazılı kaynakların, belgelerin veya kayıtların sistematik bir şekilde incelenmesi ve analiz edilmesi anlamına gelen araştırma yöntemidir (Bogdan & Biklen, 1992). 2005-2023 yılları arasında DergiPark'ta yayımlanan ve çizgi roman konusunu ele alan makaleler, araştırmanın eğilimlerini analiz etmek için gerekli dokümanlar olarak seçilmiştir. Araştırmada 2005 yılından itibaren yapılan çalışmaların dâhil edilmesinin gerekçesi, 2005 yılında eğitim



sisteminde yapılandırmacı yaklaşıma geçiş yapılmış olması ve bu kapsamda çağdaş öğretim materyallerinin derslerde kullanılmaya başlanmasıdır. Çünkü yapılandırmacı öğrenme anlayışında, derslerin ve hedeflenen kazanımların başarıyla gerçekleştirilebilmesi için çağdaş öğretim materyallerinin kullanımı ön koşul olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, araştırmanın kapsamına 2005 yılından itibaren uygulanan bu yeni eğitim politikasının etkilerini de yansıtmak amacıyla söz konusu dönem (2005-2023) dâhil edilmiştir. Araştırmanın verileri, DergiPark'ta taranarak 2005-2023 yılları arasında yayımlanmış ve çizgi roman konusunu ele alan 43 adet makaleden oluşmaktadır (EK-1). Makale seçimi, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, araştırmacılar tarafından önceden belirlenmiş kriterlere uygun (Marshall & Rossman, 2014) makaleler veri seti oluşturmak üzere seçilmiştir. Kullanılan kriterler, makalelerin yayım yılı, araştırma konusu ve metodolojisi gibi unsurları kapsamaktadır. Bu sayede, araştırma sorusuna yanıt bulmak için en uygun veri seti oluşturulması hedeflenmiştir. Ölçütler, araştırmacı tarafından özgün olarak geliştirilebilir veya daha önceden hazırlanmış ölçüt çerçevelerinden yararlanılabilir (Grix, 2010; Tutar & Erdem, 2022). Bu çalışmada ölçütler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir ve iki temel kriteri içermektedir:

1. Konu: Makalelerin "çizgi roman ve eğitim" konusunu ele alması gerekmektedir.
2. Yayım Tarihi: Makalelerin 2005-2023 yılları arasında yayımlanmış olması gerekmektedir.

Veri toplama aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak "Makale Analiz Formu" (MAF) kullanılmıştır. MAF, araştırma kapsamında gerekli olan verileri sistematik bir şekilde toplamak üzere araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Formun hazırlanmasında, Bolat & Tekin (2017), Ozan & Köse (2012) ve Temur (2023b)'un çalışmalarında kullanılan makale, tez ve bilimsel analiz formları incelenmiş ve revize edilmiştir. DergiPark'ta veri toplama işlemi ise şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

1. Gelişmiş Arama: "Çizgi roman" kavramı arama kutusuna yazılarak ve "2005-2023" yılları arası filtreleme uygulanarak DergiPark'ta arama yapılmıştır.
2. Veri Seti Oluşturma: Arama sonucunda listelenen 43 makale, önceden belirlenmiş ölçütlere uygunluk açısından incelenmiş ve veri seti oluşturulmuştur.

Bu sayede, araştırma sorusuna yanıt bulmak için en uygun ve temsili bir veri seti oluşturulması hedeflenmiştir. Çalışmada kullanılan "Makale Analiz Formu" (MAF), üç ana bölümden oluşmaktadır:

1. Makale Yayım Künyesi: Bu bölümde, makalenin bibliyografik bilgilerini içeren başlıklar yer almaktadır. Bunlar arasında makale adı, yayım yılı ve yayımlanan derginin adı gibi bilgiler bulunmaktadır.
2. Makale Yayım Konusu: Bu bölümde, makalenin ana teması ele olan makalenin konu alanı başlığı bulunmaktadır.
3. Araştırma Metodolojisi: Bu bölümde, makalenin araştırma tasarımına ve veri toplama ve analiz yöntemlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Makalelerin araştırma yöntemi/model/deseni, türü, örneklem yöntemi, grubu ve büyüklüğü, veri toplama aracı ve veri analiz tekniği gibi başlıklar bu bölümde incelenmektedir.

MAF, bu kapsamlı analiz çerçevesi ile araştırmada kullanılan makalelerin sistematik ve tutarlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda DergiPark'tan kriterlere uygun 43 makale

Temur, S. & Uslu, S. (2024). 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanmış makalelerin analizi.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 1474-1500.

DOI. 10.51460/baebd.1484209



Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1474-1500.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1474-1500.
Araştırma Makalesi / Research Paper

indirilerek yayım yılı güncel olandan başlamak üzere sıralanmıştır. Daha sonra, "Makale Analiz Formu" (MAF) kullanılarak her makale sistematik ve tutarlı bir şekilde analiz edilmiştir.

Verilerin analizi

Çalışmada, 43 makale betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel içerik analizi yöntemi tercih edilmesinin sebebi, araştırmanın kavramsal çerçevesinin önceden belirlenmiş olmasıdır (Strauss & Corbin, 1990, s.118). Nitelik betimsel içerik analizi, önceden belirlenmiş bir konu çerçevesinde, yayınlanmış veya yayınlanmamış tüm çalışmalarını kapsayan ve bu çalışmalarda eğilimleri ve araştırma bulgularını tanımlayıcı bir şekilde değerlendiren sistematik bir araştırma yöntemidir (Jayarajah, Saat & Rauf, 2014). Bu sayede, ilgili alanda çalışan veya çalışma yapmak isteyen araştırmacılara alandaki genel eğilimin ne durumda olduğuyla ilgili somut bir fikir sunar (Cohen, Manion & Morrison, 2007; Lune & Berg, 2017). Bu bağlamda, toplanan veriler önceden belirlenmiş temalara göre yorumlanmış ve özetlenmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 243). Elde edilen bulgular sistematik ve açık bir şekilde betimlendikten sonra, açıklamalar, yorumlar ve ilişkilendirmeler yapılarak sonuçlara ulaşılmıştır (Baltacı, 2019). Bu bağlamda, toplanan veriler öncelikle kategorilere ayrılmış ve bu kategoriler üzerinden temalar belirlenmiştir (Bengtsson, 2016; Yıldırım & Şimşek, 2021). Belirlenen temalar aracılığıyla olgular daha net ve anlaşılır hale getirilmiştir.

"Makale Analiz Formu" kapsamında, makalelerin yayımlandığı yıl ve dergi türü, konu alanı ve araştırma metodolojisi türü analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen veriler frekans ve yüzde olarak tablolara dökülmüştür. Bu sayede, araştırma sorusuna ilişkin bulgular nicel ve nitel bir şekilde sunulmuştur.

Geçerlik ve güvenilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, araştırmanın bulgularının ne kadar doğru, tutarlı ve tekrarlanabilir olduğunu gösteren temel kavramlardır. Bu çalışmada, araştırmacının çalışmanın tüm süreçlerini detaylı bir şekilde ifade etmesi ve bu ifadelerin belli bir tutarlılıkta olması, geçerlik ve güvenilirliği sağlamanın en önemli yolu olarak benimsenmiştir (Connelly, 2016; Yüksel vd., 2007). Dış güvenilirliği (teyit edilebilirliği) artırmak için araştırma süreci ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır. Ayrıca, araştırma kapsamında incelenen makalelerin künyesi (EK-1) ve "Makale Analiz Formu" çalışmada sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için ise farklı yöntemler kullanılmıştır. Birden fazla araştırmacının çalışmaya dâhil edilmesi, araştırmanın bakış açısını ve eleştirel yorum yetisini güçlendirmiştir (Silverman, 2016). Yazar tarafından yapılan kodlamaların tutarlılığını sağlamak adına, çizgi roman konusunda ve yöntem bilimsel alanda çalışmaları olan bir uzmandan görüş alınmıştır. Bunlara ek olarak, kodlama yapıldıktan yaklaşık bir ay sonra araştırmacılar tarafından test-tekrar yöntemiyle makaleler yeniden kodlanmıştır. Bu süreçte farklı araştırmacıların kodlama kılavuzunu farklı yorumlamasından dolayı 6 makalede görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Yazarlar, literatürü inceleyerek ve kodlama kılavuzunu gözden geçirerek bu 6 makaleyi yeniden kodladılar. Bu inceleme sonucunda, 4 makalenin kodlaması netleşti ve çalışmaya dahil edildi. Kalan 2 kazanım ise kodlamada tutarsızlıklar devam ettiği için çalışmadan çıkarıldı. Bu sayede, kodlamaların zaman içinde de tutarlı olduğu teyit edilmiştir. Gerek araştırma sürecinin açıkça sunulması, gerekse farklı



yöntemlerle güvenilirliğin sağlanması, bu çalışmanın bulgularının geçerli ve güvenilir olduğunu gösteren önemli göstergelerdir.

Bulgular

Sayfa | 1483

Çalışmada, 2005-2023 yılları arasında çizgi roman temalı yazılmış 43 makale "Makale Analiz Formu" kullanılarak kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu analiz kapsamında, makalelerin yayımlandığı dergi, yayım dili ve yılı, konu alanı, araştırma yöntemi/model/deseni, türü, örneklem yöntemi, grubu ve büyüklüğü, veri toplama aracı ve veri analiz tekniği gibi başlıklar incelenerek tablolarda sunulmuştur.

2005-2023 yılları arasında çizgi roman temalı yazılmış 43 makalenin yıllara göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.
Makalelerin yayım yılına göre dağılımı

| Yıl | (f) | (%) |
|---------------|-----------|------------|
| 2005 | - | - |
| 2006 | - | - |
| 2007 | - | - |
| 2008 | - | - |
| 2009 | - | - |
| 2010 | - | - |
| 2011 | - | - |
| 2012 | 1 | 2,32 |
| 2013 | 1 | 2,32 |
| 2014 | 1 | 2,32 |
| 2015 | 2 | 4,65 |
| 2016 | 4 | 9,30 |
| 2017 | 1 | 2,32 |
| 2018 | 3 | 6,97 |
| 2019 | 1 | 2,32 |
| 2020 | 4 | 9,30 |
| 2021 | 9 | 20,93 |
| 2022 | 8 | 18,60 |
| 2023 | 8 | 18,60 |
| Toplam | 43 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin yıllara göre dağılımının yer aldığı Tablo 1 incelendiğinde; en fazla sayıda çalışma 2021 yapılmışken (%20,93), en az sayıda çalışma 2012 yılında (%2,32) ele alınmıştır. Ayrıca 2005-2011 yılları arasında çizgi roman konusuyla ilgili herhangi bir çalışma bulgusuna rastlanılmadığı gözlemlenmiştir.



Çalışmada, 2005-2023 yılları arasında çizgi roman temalı yazılmış 43 makalenin yayım diline göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.
Makalelerin yayım diline göre dağılımı

| Yayım Dili | (f) | (%) |
|---------------|-----------|------------|
| Türkçe | 34 | 79,06 |
| İngilizce | 8 | 18,60 |
| Fransızca | 1 | 2,32 |
| Toplam | 43 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin yayımladığı dile dağılımının yer aldığı Tablo 2 incelendiğinde; yayımlana makalelerin sırasıyla en fazla Türkçe (%7,06), İngilizce (%18,60) ve Fransızca (%2,32) dillerinde yayımlandığı görülmektedir.

Çalışmada, 2005-2023 yılları arasında çizgi roman temalı yazılmış 43 makalenin yayımlandığı dergi türüne göre dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.
Makalelerin yayımlandığı dergi türüne göre dağılımı

| Sıra | Kategoriler | Kodlar | (f) | (%) |
|------|-------------------------|--|-----|-------|
| 2 | Sosyal Bilimler Dergisi | "ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi" (2) | 14 | 32,55 |
| | | "Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi" | | |
| | | "Sosyal Bilimler Dergisi" | | |
| | | "ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi" | | |
| | | "Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi" | | |
| | | "Ege Sosyal Bilimler Dergisi" | | |
| | | "İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi" | | |
| | | "Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi" | | |
| | | "Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi" | | |
| | | "Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi" | | |
| | | "Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi" | | |
| | | "ANASAY" | | |
| | | "Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi" | | |
| | | "Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi" (2) | | |
| 1 | Eğitim Dergisi | "Türkiye Eğitim Dergisi" | 13 | 30,23 |
| | | "Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi" | | |
| | | "Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi" | | |
| | | "Kuramsal Eğitimbilim Dergisi" | | |
| | | "Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi" | | |
| | | "Kastamonu Eğitim Dergisi" | | |
| | | "Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi" | | |
| | | "Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi" | | |
| | | "Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi" | | |
| | | "Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi" | | |



| | | | | |
|---------------|--|--|-----------|------------|
| | | "Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi" | | |
| | | "Bayburt Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi" | | |
| 3 | Sanat Dergisi | "Sanat ve Tasarım Dergisi" (2) | 6 | 13,95 |
| | | "Sanat Tarihi Dergisi" | | |
| | | "Akdeniz Sanat Dergisi" | | |
| | | "Sanat Dergisi" | | |
| | | "Motif Akademi Halkbilimi Dergisi" | | |
| 5 | Kültür, Edebiyat ve Toplum Bilimleri Dergisi | "Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi" | 6 | 13,95 |
| | | "Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi" | | |
| | | "Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi" | | |
| | | "İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi" | | |
| | | "İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yönetim Dergisi" | | |
| 4 | Dil Eğitimi Dergisi | "Dünya Dilleri, Edebiyatları ve Çeviri Çalışmaları Dergisi" | 4 | 9,30 |
| | | "Ana Dili Eğitimi Dergisi" | | |
| | | "Dil ve Dil Çalışmaları Dergisi" | | |
| | | "Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi" | | |
| Toplam | | | 43 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin yayımlandığı dergi türüne göre dağılımının yer aldığı Tablo 3 incelendiğinde; yayımlanan makalelerin sırasıyla en fazla sosyal bilimler dergisi (%32,55), eğitim dergisi (%30,23), sanat dergisi (%13,95), kültür, edebiyat ve toplum bilimleri dergisi (%13,95) ve dil eğitimi dergisinde (%9,30) yayımlandığı görülmektedir.

Çalışmada, 2005-2023 yılları arasında çizgi roman temalı yazılmış 43 makalenin konu alanına göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.
Makalelerin konu alanına göre dağılımı

| Sıra | Kategoriler | Kodlar | Toplam (f) | (%) |
|------|--|--|------------|-------|
| 1 | Çizgi Roman İncelemeleri | Tenten ve Sovyet Eleştirisi (1) | 8 | 18,60 |
| | | Adam olmuş Çocuklar ile Kahraman Kadınlarımız (1) | | |
| | | Spider-Man: Into the Spider Verse Örneği (1) | | |
| | | Tenten Kongo'da (1) | | |
| | | Tomris: Düşler Krallığı Kadınları (1) | | |
| | | Fransız-Belçika Çizgi Roman Üslubu (1) | | |
| | | Bedenleşen Çizgi Roman Deneyimi (1) | | |
| | | Saftirig Greg'in Günlüğü (1) | | |
| 2 | Çizgi Romanlara Yönelik Çeşitli Görüşlerin İncelenmesi | Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelendiği(2) | 5 | 11,62 |
| | | Öğrenci Görüşlerinin İncelendiği (2) | | |
| | | Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Beraber İncelendiği (1) | | |



| | | | | |
|---------------|--|---|-----------|------------|
| 3 | Çizgi Romanın Tutuma, Algıya ve Motivasyona Yönelik Etkisi | Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutuma (1) | 5 | 11,62 |
| | | Demokratik Algı Üzerine (1) | | |
| | | Yabancı Dil Öğrenen Öğrencilerin Motivasyonuna (1) | | |
| | | Gerçeklik ve Hayal Gücü Algısına (1) | | |
| 4 | Çizgi Romanın Çeşitli Alanlarda Kullanımı | Feminizm Tutumu Üzerine (1) | 5 | 11,62 |
| | | Doğal Afet Eğitiminde (1) | | |
| | | Eğitimde Kullanımının Etkililiğinde (1) | | |
| | | Yöneticilik Eğitiminde (1) | | |
| 5 | Çizgi Romanların Dil Öğretiminde Kullanımı | Mimaride (1) | 4 | 9,30 |
| | | Ambalaj Tasarımında (1) | | |
| | | Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretiminde (2) | | |
| 6 | Çizgi Roman İçeriğinin İncelenmesi | Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde (1) | 4 | 9,30 |
| | | Küçük Prens Örneği (1) | | |
| | | Kültür Aktarımındaki Rolü (1) | | |
| 7 | Çizgi Romanların Derslerde Kullanımı | Topluma Etkisi (1) | 3 | 6,97 |
| | | Kahramanlarının Tasarım Özellikleri (1) | | |
| | | Terminolojik Belirsizlik | | |
| 8 | Çizgi Roman Tasarlama | Sosyal Bilgiler Dersi (2) | 2 | 4,65 |
| | | Türkçe Dersi (1) | | |
| 9 | Çizgi Romanlara Yönelik Bilimsel Çalışmaların Analizi | Çocuk Haklarına Yönelik: "Sadece Biriyim" (1) | 2 | 4,65 |
| | | Değer Eğitimine Yönelik: "Gizemli Labirent" (1) | | |
| 10 | Çizgi Romanlara Yönelik Bilimsel Çalışmaların Analizi | Manga Çizgi Romanlara Yönelik: Makale, Tez, Bildiri, Kitap (1) | 1 | 2,32 |
| | | Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi: 2005-2022 (1) | | |
| 11 | Çizgi Romanların Akademik Başarıya Etkisi | Türkçe Ders Kitabında Kullanımı (1) | 1 | 2,32 |
| | | Fen Bilimleri Öğretmen Adayları (1) | | |
| 12 | Çizgi Romanların Değer Aktarımında Kullanımı | Doğal Çevreye Duyarlılık Değeri (1) | 1 | 2,32 |
| | | Çizgi Roman ve Fotoromanda Erkeklik Temsiller Üzerine Denemeler (1) | | |
| 13 | Çizgi Romanın Değer Aktarımında Kullanımı | Çizgi Roman ve Fotoromanda Erkeklik Temsiller Üzerine Denemeler (1) | 1 | 2,32 |
| | | İngilizce ve Özbekçe Karşılaştırmalı Analiz (1) | | |
| 14 | Çizgi Roman Çevirisi | İngilizce ve Özbekçe Karşılaştırmalı Analiz (1) | 1 | 2,32 |
| Toplam | | | 43 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin konu alanına göre dağılımının yer aldığı Tablo 4 incelendiğinde; gerçekleştirilen çalışmaların büyük bir kısmı (%18,60) çizgi roman metinlerinin detaylı bir şekilde incelenmesine ayrılmıştır. Çizgi romanların eğitim süreçlerindeki yeri, akademik başarıya etkileri, değer aktarımı (%2,32) gibi konular ise araştırmacıların daha az ilgi gösterdiği alanlar olarak öne çıkmaktadır.

"Çizgi roman" üzerine yayımlanmış makalelerin araştırma türü, yöntemi ve desenine göre dağılımları Tablo 5'te sunulmaktadır.



Tablo 5.

Makalelerin araştırma türü ve desenine göre dağılımı

| Araştırma Türü | Araştırma Yöntemi | Araştırma Deseni | (f) | (%) |
|----------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------|-------------|-----------------|
| Nicel | Deneyisel Olmayan | "Betimsel Tarama" | - | - |
| | | "İlişkisel Tarama" | - | - |
| | | "Karşılaştırılmalı" | - | - |
| | | "Tanımlayıcı Araştırma" | - | - |
| | | Ara Toplam | - | - |
| | Deneyisel | "Tam Deneysel" | - | - |
| | | "Yarı Deneysel" | 5 | 11,62 |
| | | "Zayıf Deneysel" | - | - |
| | | Ara Toplam | 5 | 11,62 |
| | | Nitel | Etkileşimli | Kültür Analizi" |
| Olgubilim" | 3 | | | 6,97 |
| "Kuram Oluşturma (Gömülü Desen)" | - | | | - |
| "Durum Çalışması" | 3 | | | 6,97 |
| "Eleştirel Çalışma" | - | | | - |
| Etkileşimsiz | "Eylem Araştırması" | | - | - |
| | Ara Toplam | | 6 | 13,95 |
| | "Tarihsel Araştırma" | | - | - |
| | "Derleme/Literatür Araştırması" | | 3 | 6,97 |
| | "Tarama Modeli" | | 1 | 2,32 |
| Karma | Karma | "Göstergebilim(Semiyotik)" | - | - |
| | | "Yapısalcı Çözümleme" | - | - |
| | | "Betimsel İçerik Analizi" | 2 | 4,65 |
| | | Belirtilmemiş | 8 | 18,60 |
| | | Ara Toplam | 20 | 46,51 |
| | | "Açıklayıcı" | - | - |
| | | "Keşfedici " | - | - |
| | | "Çeşitleme" | - | - |
| | | "Meta Analitik-Meta Tematik Analizi" | 1 | 2,32 |
| | | Diğer (Vaka Analizi) | 1 | 2,32 |
| Belirtilmeyen | 1 | 2,32 | | |
| Ara Toplam | 3 | 6,97 | | |
| Belirtilmeyen | | | 15 | 34,88 |
| Toplam | | | 43 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin yayım türü/yöntemi/desenine göre dağılımının yer aldığı Tablo 5 incelendiğinde; sırasıyla en fazla nitel (%46,51), nicel (%11,62) ve karma (6,97) araştırma türünün kullanıldığı gözlemlenmiştir. Araştırma türünün belirtilmediği çalışma sayısı ise 15 (%34,88)'tir. Nitel araştırma türünde en çok tercih edilen desen ise olgubilim (%6,97), durum çalışması (%6,97) ve derleme/literatür araştırması (%6,97) olduğu tespit edilmiştir. Nicel araştırma türünde ise yapılan çalışmaların tamamında yarı deneysel desen (%11,62) kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Temur, S. & Uslu, S. (2024). 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanmış makalelerin analizi.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 1474-1500.

DOI. 10.51460/baebd.1484209



"Çizgi roman" üzerine yayımlanmış makalelerin örneklem grubuna göre dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.
Makalelerin örneklem grubu göre dağılımları

| Kategori | (f) | (%) |
|-------------------------|-----|-------|
| İlköğretim 5-8 | 8 | 50 |
| İlköğretim 1-4 | - | - |
| Lise | 1 | 6,25 |
| Lisansüstü | 1 | 6,25 |
| Öğretmen Adayı (Lisans) | 2 | 12,50 |
| Öğretmen | 2 | 12,50 |
| Öğretmen ve Öğrenci | 1 | 6,25 |
| Belirtilmeyen | 1 | 6,25 |
| Toplam | 16 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin örneklem grubuna göre dağılımının yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde; sırasıyla en fazla ilköğretim 5-8 (%50), öğretmen adayı (%12,50), öğretmen (%12,50), lise (%6,25), lisansüstü (%6,25), öğretmen ve öğrenci ve (%6,25) belirtilmeyen olduğu görülmektedir. Ayrıca ilköğretim 1-4 düzeyinde örneklem grubuna yer verilmediği tespit edilmiştir.

"Çizgi roman" üzerine yayımlanmış makalelerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımı Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7.
Makalelerin örneklem büyüklüğü bakımından dağılımları

| Kategori | (f) | (%) |
|----------|-----|-------|
| 101-300 | 3 | 18,75 |
| 31-100 | 5 | 31,25 |
| 11-30 | 6 | 37,50 |
| 0-10 | 2 | 12,50 |
| Toplam | 16 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımının yer aldığı Tablo 7 incelendiğinde; örneklem büyüklüğünün en fazla 11-30, en az ise 0-10 aralığında katılımcılar olduğu görülmektedir.

"Çizgi roman" üzerine yayımlanmış makalelerin örnekleme yöntemine göre dağılımı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.
Makalelerin örnekleme yöntemine göre dağılımı

| Metodoloji | Örnekleme | (f) | (%) |
|---------------|-----------------------------|-----------|------------|
| Nicel | "Sistemantik " | - | - |
| | "Seçkisiz(Random-Tesadüfi)" | - | - |
| | "Tabakalı" | 1 | 6,25 |
| | "Uygun" | - | - |
| | "Yargısal" | 1 | 6,25 |
| | Ara Toplam | 2 | 12,50 |
| Nitel | "Kolay ulaşılabilir" | 3 | 18,75 |
| | "Ölçüt" | 1 | 6,25 |
| | "Amaçlı" | 1 | 6,25 |
| | "Tipik Durum" | - | - |
| | Ara Toplam | 5 | 31,25 |
| Karma | Çok Kademeli | - | - |
| | Ara Toplam | - | - |
| Belirtilmeyen | | 9 | 56,25 |
| Toplam | | 16 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin örnekleme yöntemine göre dağılımının yer aldığı Tablo 8 incelendiğinde; makalelerde en fazla nitel ve en az nicel (%12,50) örnekleme yönteminin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Nitel örnekleme metodolojisinde ise en fazla kolay ulaşılabilir durum örnekleme (%18,75) kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada örnekleme yönteminin belirtilmediği çalışma sayısı 9 (%56,25)'dur.

"Çizgi roman" üzerine yayımlanmış makalelerin veri toplama aracına göre dağılımı Tablo 9'de gösterilmiştir.

Tablo 9.
Makalelerin veri toplama aracına göre dağılımı

| Kategori | Alt Kategori | (f) | (%) |
|------------------|----------------------|-----|-------|
| Gözlem | Katılımcı | - | - |
| | Katılımcı Olmayan | - | - |
| | Ara toplam | - | - |
| Görüşme formu | Yapılandırılmış | 2 | 7,14 |
| | Yarı Yapılandırılmış | 6 | 21,42 |
| | Yapılandırılmamış | - | - |
| | Odak Grup | - | - |
| | Ara Toplam | 8 | 28,57 |
| Test/Anket/Ölçek | Başarı Testi | 4 | 14,28 |
| | Açık Uçlu | - | - |
| | Anket Formu | - | - |
| | Likert Tipi | 4 | 14,28 |
| | Tutum Ölçeği | 1 | 3,57 |
| | Algı Ölçeği | 1 | 3,57 |



| | | | |
|---------------|------------------------|----|-------|
| | Demokratik Algı Ölçeği | - | - |
| | Yaratıcılık Ölçeği | - | - |
| | Ara Toplam | 10 | 35,71 |
| Doküman | | 10 | 35,71 |
| Toplam | | 28 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin veri toplama aracına göre dağılımının yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde; makalelerde sırasıyla en fazla test/ölçek/anket (%35,71), doküman (%35,71) ve görüşme formu (%28,57) kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca çalışmada test/anket/ölçek kategorisinde en fazla başarı testi (%14,28) ve likert tipi ölçeğin kullanıldığı; görüşme formu kategorisinde ise en fazla yarı yapılandırılmış görüşme formu (%21,42) kullanıldığı gözlemlenmiştir.

"Çizgi roman" üzerine yayımlanmış makalelerin veri analiz tekniğine göre dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.
Makalelerin veri analiz tekniğine göre dağılımı

| Kategori | Veri Analiz Tekniği | (f) | (%) |
|---------------|-----------------------------|-----|-------|
| Betimsel | "Frekans/Yüzde" | 2 | 5,88 |
| | "Arit. Ort.-Standart Sapma" | 2 | 5,88 |
| | Ara toplam | 4 | 11,76 |
| Kestirimsel | "t-testi" | 5 | 14,70 |
| | "ANOVA" | 1 | 2,94 |
| | "ANCOVA" | 1 | 2,94 |
| | "Kolmogorov-Simirnov" | 3 | 8,82 |
| | "Mann Whitney-U" | 2 | 5,88 |
| | "Shapiro Wilk's" | 1 | 2,94 |
| | "Skewness Kurtosis" | 1 | 2,94 |
| | "Kruskal Wallis" | 1 | 2,94 |
| | Ara Toplam | 15 | 44,11 |
| Nitel | "İçerik Analizi" | 10 | 29,41 |
| | "Betimsel Analiz" | 5 | 14,70 |
| | Ara Toplam | 15 | 44,11 |
| Toplam | | 34 | 100 |

2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusu üzerine çalışılan makalelerin veri analiz tekniğine göre dağılımının yer aldığı Tablo 10 incelendiğinde; makalelerde en fazla nicel (%55,88), en az nitel (%44,11) veri analiz tekniği kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca çalışmada nicel kategoride analiz tekniği olarak en fazla t-testi (%14,70), nitel kategoride ise en fazla içerik analizi tekniği (%29,41) kullanıldığı tespit edilmiştir.



Tartışma, Sonuç ve Öneriler

2005-2023 yılları arasında çizgi roman üzerine yayımlanan makalelerin analiz edildiği çalışmada elde edilen bulgular neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Çizgi roman konusu üzerine yayımlanan makale sayısında 2018 yılından sonra ciddi bir artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 1). Nitekim 2012-2017 yılları arasında yayımlanan makale sayısı 10 iken 2018-2023 yılları arasında yayımlanan makale sayısı 33'tür. Bu durumun ortaya çıkmasında özellikle 2018 yılında revize edilen öğretim programlarında bireysel farklılıklara hitap eden ve öğrencileri öğretim sürecinde aktif kılan çağdaş öğretim materyallerinin kullanılması gösterilebilir (MEB, 2018). Çizgi romanlar ise sahip olduğu niteliklerden dolayı bu amaca hizmet eden önemli bir öğretim materyalidir (Temur, 2023a; Topkaya, 2014). Çünkü çizgi romanlar, yazı ve görselliği bütünleştiren (Topkaya, 2016b), karakterler ve olay örgüsü aracılığıyla okuyucuyu güldüren bir özelliğe sahip olduğundan (İlhan, 2016) öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonunu artırarak (Topkaya, 2017) çocukların öğretim sürecinde etkin bir şekilde yer almasını sağlamaktadır.

Çalışmada, çizgi roman üzerine yayımlanmış makalelerin en fazla sosyal bilimler ve eğitim dergilerinde yer aldığı gözlemlenmiştir (Tablo 3). Bu durum çizgi romanın eğitim ve sosyal bilim alanlarında çok fazla kullanıldığını göstermektedir. Nitekim çizgi romanlar son zamanlarda popüler hale gelen ve derslerde sıklıkla kullanılan bir öğretim materyalidir. Temur (2023b)'da yaptığı çalışmada çizgi roman konusunda yayımlanan lisansüstü çalışmaların en fazla "sosyal bilimler" ve "eğitim bilimleri" enstitülerinde yayımlandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Yayımlanma dili bakımından ise en fazla Türkçe çalışma yapılmakla birlikte İngilizce yayımlanan makale sayısı da azımsanmayacak düzeydedir. Çizgi romanın dünyada birçok alanda kullanılması ve popüler olması farklı dillerde yayımlanmasının gerekçesi olarak gösterilebilir.

Araştırma bulguları, çizgi roman konusunda yayımlanan makalelerin çeşitli alanlarda ve farklı konularda geniş bir yelpazesine sahip olduğunu göstermektedir (Tablo 4). Nitekim yayımlanan makalelerde eğitim, sanat, mimari, tasarım, yöneticilik, yabancı dil öğretimi, afet eğitimi, kültürel aktarım, değerler eğitimi vb. alanlarda çizgi roman kullanıldığı görülmektedir. Özellikle eğitim alanında çizgi romanın tutum, motivasyon, algı ve akademik başarıya etkisinin incelendiği birçok çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Yine öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelendiği çalışmalar yapılmış ve çizgi romanın eğitimde kullanımının gerekliliği ifade edilmiştir. Nitekim çizgi romanlar farklı duyu organlarına hitap edecek bir işleve sahiptir. Bu nedenle konuların daha anlaşılır hale gelmesinde önemli kolaylıklar sağlamaktadır (Leylak & Say, 2023; Topkaya, 2016b). Bu durum hedef kazanımların öğrencilere aktarılmasında ve kalıcı öğrenmeler sağlamada ve eğitim-öğretim sürecinde çizgi romanların kullanımının önemli olduğunu göstermektedir (Topkaya vd., 2023). Çeşitli çizgi roman eserlerinin incelendiği çalışmalarda ise bu eserlerin verdiği mesajlar ve kahramanların nitelikleri ortaya konulmaya çalışılmış ve çizgi romanın hangi amaçlarla kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca yabancı dil öğretiminde çizgi romanların kullanımına yönelik çalışmalar da yer almaktadır. Çizgi romanların yabancı dil öğretimindeki etkililiğini ortaya koyan çalışmalar (Akgül, 2019; Gürsoy, 2018; Schmidt, 2022) bu sonucu desteklemektedir. Çizgi romanların mizah unsuru temelinde okuyucuyu eğlendirme ve güldürme özelliğine sahip olması (Kumru, 2023; Özer Bıyıklı, 2023; Şeker, 2023; Özenç, 2023) okuma alışkanlığı ve dil öğretiminde kullanılmasının en önemli gerekçesi olarak gösterilebilir.

Temur, S. & Uslu, S. (2024). 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanmış makalelerin analizi.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 1474-1500.

DOI. 10.51460/baebd.1484209



Çizgi romanın çeşitli derslerde kullanımına yönelik makalelerin yayımlandığı kategoride en fazla sosyal bilgiler dersinde kullanımına yönelik çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Literatürde sosyal bilgiler dersinde çizgi roman kullanımına yönelik birçok araştırma (İlhan, 2016; Kumru, 2023, Özer Bıyıklı, 2023; Temur, 2023a; Şeker, 2023) bulgusuna rastlanılmıştır. Bu durum sosyal bilgilerde çağdaş öğretim materyallerinden biri olan çizgi roman kullanımının gerekliliği ortaya koymaktadır. Özellikle tarih konularının aktarımında dersi sıkıcılıktan kurtararak eğlenceli hale getirme ve öğrenci motivasyonunu sağlamada çizgi romanlar bir ön koşul görevi üstlenmektedir (Kougiourouki, 2017; Eren, 2023; Sarıbiyık, 2018).

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer önemli bulgu, çizgi roman konusunda yayımlanan makalelerin daha çok nitel yöntemin kullanıldığıdır (Tablo 5). Nitel yöntemde ise olgubilim ve durum çalışması en çok tercih edilen desen olarak göze çarpmaktadır. Bunun gerekçesi ise yapılan çalışmalarda çizgi roman konusunda öğrenci ve öğretmen görüşlerinin incelenmesidir. Nicel yöntemin tercih edildiği kategoride ise yayımlanan tüm çalışmaların yarı deneysel desende yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda çizgi romanın akademik başarı ve tutuma olan etkisini ortaya koymak amacıyla yarı deneysel desenin tercih edildiği söylenebilir. Ayrıca nitel yöntemde araştırma deseninin belirtilmediği 8 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Nitekim araştırma güvenilirliği ve geçerliğini sağlamanın en önemli yolu araştırmanın tüm aşamalarının açık bir şekilde ortaya konulmasıdır (Connely, 2016). Bu nedenle araştırma yöntemi kategorisinde araştırma deseninin açıkça belirtilmemesi dikkate değer bir konudur.

Analizler sonucunda ortaya çıkan bir diğer önemli nokta, örneklem grubunun en fazla ilköğretim beşinci ve sekizinci kademedede öğrenim gören kişiler olduğudur (Tablo 6). Özellikle çizgi roman etkililiği konusunda deneysel çalışmaların yapıldığı ve öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmaların örneklem grubunu bu kategorinin oluşturduğunu söyleyebiliriz. Ancak ilköğretim 1-4 kademesinin örneklem grubu olarak tercih edildiği bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu durum bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Nitekim ilköğretim kademesinde çocukların okuma becerilerini geliştirmek adına mizahın ustaca kullanıldığı ve bu nedenle çocukları güldüren bir yapıya sahip olan (Haugaard, 1973; Koenke, 1981) çizgi romanların bu öğretim kademesinde yer alan çocuklara uygulanmaması dikkat çekicidir. Örneklem büyüklüğü açısından incelendiğinde, en fazla 11-30 aralığında katılımcıları ele alan çalışmaların olduğu tespit edilmiştir (Tablo 7). Buna karşın, Temur (2023b) tarafından çizgi roman temalı lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmada, örneklem büyüklüğünün 101-300 aralığında katılımcılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, elde edilen bulgularla farklılık göstermektedir. Çizgi roman araştırmalarında kullanılan örneklem büyüklüklerinin genellikle küçük olduğu görülmektedir. Bu durumun birinci gerekçesi olarak nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan örneklem büyüklükleri, nicel araştırma yöntemlerine kıyasla daha küçük olduğu ifade edilebilir (Yağar, 2023). Çünkü nitel araştırmalarda, araştırılan olguyu derinlemesine anlamaya ve anlamlandırmaya odaklanma söz konusudur. Bu nedenle nitel araştırmalarda, belirli bir konunun, sürecin, durumun, alt kültürün veya sosyal etkileşimlerin nasıl oluştuğu ve bu oluşumun altında yatan nedenler sorgulanır (Dworkin, 2012). Bu bağlamda, nitel araştırmada örneklem büyüklüğü, nicel araştırmadaki gibi istatistiksel genellemeler yapmak için kullanılmaz (Baltacı, 2018). Bunun yerine, araştırmacının olguyu derinlemesine keşfetmesine ve anlamlandırmasına olanak sağlayacak kadar katılımcı içeren bir örneklem seçilmesi yeterlidir (Onwuegbuzie & Collins, 2007). Araştırmada nitel metodolojinin ağırlıklı olarak kullanıldığı düşünüldüğünde örneklem büyüklüğünün 11-30 aralığında olması, bu yaklaşımın

Temur, S. & Uslu, S. (2024). 2005-2023 yılları arasında çizgi roman konusunda yayımlanmış makalelerin analizi.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 1474-1500.

DOI. 10.51460/baebd.1484209



doğasını kanıtlar niteliktedir. İkinci gerekçe olarak ise çizgi romanlar üzerine veri toplamanın zor ve zaman alıcı olmasıdır. Araştırmacılar, veri toplama sürecindeki zorluklar nedeniyle daha küçük örneklem boyutlarıyla yetinmek zorunda kalabilirler. Ancak, küçük örneklem boyutlarının bazı dezavantajları bulunmaktadır. Özellikle, küçük örneklem araştırma bulgularının genellenebilirliğini sınırlayabilir ve örneklemin temsil kabiliyetini olumsuz etkileyebilir (Kahraman Kılbaş & Cevahir, 2023). Bu nedenle, araştırmacıların mümkün olduğunca daha büyük örneklem boyutları kullanmaları önemlidir. Nitekim, çalışmanın örneklem büyüklüğü arttıkça gücü de doğru orantılı olarak artar (Akbulut, 2021). Örnekleme yöntemi bakımından ise en fazla nitel kategoride “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” tercih edildiği gözlemlenmiştir (Tablo 8). Bu örnekleme türünün ekonomik ilkesine hizmet etmesi ve zamandan tasarruf sağlaması (Patton, 2014) nedeniyle tercih edildiği söylenebilir. Ayrıca örnekleme yönteminin belirtilmediği çok sayıda çalışma olduğu elde edilen bir diğer sonuçtur. Bu durum metodoloji konusunda ciddi eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bir diğer önemli sonucu ise çizgi roman konusunda incelenen çalışmalarda veri toplama aracı olarak en fazla “test/ölçek/anket” ve doküman kullanıldığıdır (Tablo 9). Zira akademik başarı testleri, tutum, algı ve likert tipi ölçeklerin tercih edildiği gözlemlenmiştir. Bunun gerekçesi çizgi romanlardan eğitim-öğretimde yararlanılmasına yönelik sonuçların nicel veriler ile desteklenme ihtiyacı olduğu söylenebilir. Nitekim çizgi romanın akademik başarıya, tutuma ve çeşitli algılara etkisini ortaya koymak amacıyla çeşitli akademik başarı testleri ve tutum ölçekleri geliştirilmiştir. Ayrıca görüşme formu kategorisinde büyük oranda “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen ve öğretmen adayları ile öğrencilerin çizgi romana yönelik görüşlerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından “yarı yapılandırılmış görüşme formlarının” kullanıldığı söylenebilir. Veri analiz tekniği bakımından ise en fazla nicel veri analiz tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir (Tablo 10). Özellikle “kestirimsel” analiz kategorisinde “iki örneklem grubu arasında ortalamalar açısından fark olup olmadığını araştırmak için” (Creswell, 2019) “t-testi”, anlamlı farklılık gösterip göstermemesini ortaya koymak için (Pituch ve Stevens, 2016) “Kolmogorov-Smirnov” ve gruplar arasındaki ortalamaları karşılaştırmak için ise (Karagöz, 2010) “Mann Whitney-U” gibi analiz tekniklerinin en fazla kullanıldığı söylenebilir. Nitel metodolojide ise en fazla içerik analizinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yayımlanan makalelerin konu alanına göre dağılımının en fazla çeşitli çizgi roman eserlerinin ve çizgi roman içeriğinin incelendiği düşünüldüğünde nitel yöntemde bu çizgi romanların içerik analizi yöntemi ile analiz edildiği söylenebilir.

Öneriler

1. Çizgi romanın eğitimde kullanımının gerekliliği konusunda daha çok araştırma yapılması önerilmektedir. Özellikle çizgi roman kullanımının akademik başarıya ve tutuma etkisinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.
2. Çizgi roman konusunda yapılacak çalışmaların nicel yöntemlerde ve deneysel çalışmalarla yapılması önerilmektedir. Zira çizgi romanın etkililiğini ortaya koymak için bu bir ön koşuldur.
3. Örneklem grubu olarak ilköğretim 1-4 seviyesindeki çocukların tercih edildiği çalışmaların yapılması önerilmektedir. Çünkü ilköğretim kademesinde çocukların okuma becerilerini geliştirmek adına mizahın ustaca kullanıldığı ve bu nedenle çocukları güldüren bir yapıya sahip olan çizgi romanların kullanılması eğitim-öğretime çeşitlilik kazandırarak hedef kazanımların gerçekleşmesinde kolaylık sağlayabilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1474-1500.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1474-1500.
Araştırma Makalesi / Research Paper



4. Yapılan çalışmalar incelendiğinde metodoloji konusunda çok fazla eksiklik olduğu görülmektedir. Özellikle araştırma ve örnekleme yönteminin belirtilmediği çok sayıda çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle metodoloji alanında lisans ve lisansüstü düzeyde derslere ağırlık verilebilir.



Kaynakça

- Akbulut, Ö. (2021). Çok değişkenli ve farklı ölçekli araştırmalarda örneklem büyüklüğünün tespiti. *Hayvan Bilimi ve Ürünleri Dergisi, 4(2)*, 199-215. <https://doi.org/10.51970/jasp.946399>
- Akdağ, S. (2023). Uzaktan öğretimle sosyal bilgiler dersinde eğitici çizgi roman kullanımının öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine etkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Akgül, F. (2019). Karikatür (Çizgi roman) yoluyla yabancı dil öğretimi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Arabacı, B. (2021). Yabancı dil olarak Almanca alanında dilsel ve kültürel yeti için çizgi romanlar [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2)*, 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Başımoğlu, M. (2009). Çizgi romanda mimari kurgununun temsili [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open, 2*, 8-14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Allyn and Bacon.
- Bolan, B. (2000). *Çizgi roman sanatı*. Engin Yayıncılık.
- Bolat, Y., & Tekin, M. (2017). Üstün yeteneklilerin eğitimi araştırmalarında eğilimler: Yöntem bilimsel bir analiz. *International Journal Of Eurasia Social Sciences, 8(27)*, 609-629.
- Canbulut, D. (2022). Eğitici çizgi romanların ilkökul 2. sınıf bölme işlemi konusunda başarı ve kalıcılığa etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Cantek, L. (2010). Çizgi roman: Kareler, balonlar, resimli bantlar. *Varlık, 1232*.
- Cantek, L. (2019). *Türkiye’de çizgi roman*. İletişim Yayınları
- Chute, H. (2008). Comics as literature? Reading graphic narrative. *PMLA, 123(2)*, 452-465. <https://doi.org/10.1632/pmla.2008.123.2.452>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th Edition). New York: Routledge. <https://l24.im/d2e3wp>
- Connelly, L. M. (2016). Trustworthiness in qualitative research. *Medsurg Nursing, 25(6)*, 435-437.
- Creswell, J. W. (2019). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (Çev. H. Ekşi). Edam.
- Çelik, K., & İlhan, G. O. (2021). Çocuk Haklarına Yönelik Eğitici Çizgi Roman: "Sadece Biriyim". *Türkiye Eğitim Dergisi, 6(1)*, 262-279.
- Çiçek Şentürk, Ö. (2020). Argümantasyon destekli eğitici çizgi romanların öğrencilerin çevreye yönelik ilgi, motivasyon ve akademik başarılarına etkisi ile öğrenci deneyimleri [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Demir, Z. (2022). Kültürlerarası iletişim bağlamında çizgi roman: Diary of Wimpy Kid (Saftirik Greg’in Günlüğü). *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (37)*, 233-251. <https://doi.org/10.31123/akil.1077652>
- Dworkin, S.L. (2012). Sample size policy for qualitative studies using in-depth interviews. *Arch Sex Behav, 41*, 1319-1320. <https://doi.org/10.1007/s10508-012-0016-6>
- Efecioglu, E. (2013). Çizgi romanın İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde rolü [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Eisner, W. (1974). Comic books in the library. *School Library Journal, 21(2)*, 75-79.
- Eren, G. (2023). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler kitabındaki tarih konularının öğretiminde çizgi roman kullanımına ilişkin görüşleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi.



- Göçer, A., & Gürsoy, H. C., (2022). Basılı ve dijital çizgi romanların Türkçe dersi metin işleme süreçlerinde pedagojik bir materyal olarak kullanılması. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 463-478. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1060244>
- Grix, J. (2010). *The foundations of research*. Palgrave Macmillan.
- Groensteen, T. (2007). *The system of comics* (Çev. B. Beaty & N. Nguyen). University Press of Mississippi.
- Gürsoy, H. C. (2018). Kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında yardımcı bir araç olarak çizgi romanların kullanılması [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. Erciyes Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. <https://t.ly/IfXvg>
- Haugaard, K. (1973). Comic books: Conduits to culture? *Reading Teacher*, 27, 54-55. <http://www.jstor.org/stable/20193391>
- Höppner, S. (2023). *A short history of western comics-lecture series: German comics/comics today*. *A_Short_History_of_Western_Comics_Part_7.pdf* (Erişim Tarihi: 21.02.2024)
- Hutchinson, K. (1949). An experiment in the use of comics as instructional material. *Journal of Educational Sociology*, 23(4), 236-245. <https://doi.org/10.2307/2264559>
- Inge, M. T. (1997). Çizgi romanlar. *Sanat Dünyamız Üç Aylık Kültür Dergisi*, 64, 79-92. 52
- Işıkyıldız, M. (2011). Çizgi romanların yabancı dil olarak Fransızca öğretimindeki yeri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- İlhan, G. O. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi romanların kullanımı [Unpublished doctoral dissertation]. Kocatepe University.
- Jayarajah, K., Saat, R. M., & Rauf, R. A. A. (2014). A review of science, technology, engineering & mathematics (STEM) education research from 1999–2013: A Malaysian perspective. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 10(3), 155-163. <https://doi.org/10.12973/eurasia.2014.1072a>
- Kaba, G. (2021). Sosyal Bilimler dersinde müze eğitime yönelik geliştirilen dijital çizgi romanın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kaba, G., Şin, M., & İlhan, G. O. (2020). Eğitimde dijital çizgi roman tasarımı: Etkin vatandaş Bilge. *Jass Studies The Journal of Academic Social Science Studies*, (83), 107-123. <https://doi.org/10.29228/JASSS.46636>
- Kahraman-Kılbaş E. P., & Cevahir F. (2023). Sample selection and power analysis in scientific research. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 7(1), 1-8. <https://doi.org/10.34084/bshr.1217279>
- Karagöz, B. (2018). Eğitici Çizgi romanların ışığında okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 637-661. <https://doi.org/10.17556/erziefd.401083>
- Karagöz, Y. (2010). Nonparametrik tekniklerin güç ve etkinlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 18-40.
- Karcioğlu, R. (2020). Disleksi tanısı almış ve almamış çocuklarda çizgi roman ve hikaye kitaplarında okuduğunu anlamının karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Ankara Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. <https://t.ly/Q7jyl>
- Kaya, İ. F., Tokcan, H., & Çam, E. (2023). Ortaokul öğrencilerinin geleneksel çizgi roman ve manga türü çizgi romana ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 102-112. <https://doi.org/10.56677/mkuefder.1321280>
- Keskin, A., & İlhan, G. O. (2021). Değerler eğitime yönelik dijital çizgi roman tasarımı: "Gizemli Labirent". *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 250-264. <https://doi.org/10.53048/johass.923826>
- Kireççi, Ü. (2018). Çizgi romanın dili ve yapısı. İçinde E. G. Naskali (Ed.), *Çizgi roman kitabı*, (s. 139-193). Kitabevi Yayınları.
- Koenke, K. (1981). The careful use of comic books. *Reading Teacher*, 34, 592-595. <https://www.jstor.org/stable/20195292>
- Kougiourouki, A. (2017). İlkokul tarih öğretiminde çizgi roman kullanımı [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Köçer, M., & Koçoğlu, E. (2020). *Eğitim tarihi*. Pegem Akademi.



- Kumru, S. (2023). 7.sınıf bireyin ve toplumun öğrenmesi ile ilgili bilgilendirici çizgi romanlar aracılığıyla aktarılmasına yönelik öğrenciye sunulması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Kurt, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi roman kullanımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv. <https://t.ly/xTX3F>
- Lanyi, R. L. (1979). Trina, queen of the underground cartoonists; An interview. *Journal of Popular Culture*, 12(4), 737.
- Leylak, D., & Say, S. (2023). Sınıf öğretmenlerin eğitici çizgi romanlar ile ilgili görüşleri. *International Journal of Education and New Approaches*, 6(1), 96-127. <https://doi.org/10.52974/jena.1268284>
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences* (9th Edition). Pearson. <https://l24.im/oi9L>
- Marım, Ö. (2010). İlköğretim Fransız dili eğitiminde çizgi romanların öğreticiliği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage.
- McCloud, S. (2018). *Görünmez sanat çizgi romanı anlamak* (Çev. M. C. Ülgen). Sırtlan.
- McCloud, S. (2019). *Çizgi Romanı Anlamak* (M. C. Ülgen, Çev.). Sırtlan Kitap.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (4, 5, 6, 7. Sınıf)*. MEB Yayınları.
- Mutlu, Z. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde çizgi roman kullanımına yönelik görüşleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Onwuegbuzie, A. J., & Collins, K. M. (2007). A typology of mixed methods sampling designs in social science research. *The Qualitative Report*, 12(2), 281-316. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2007.1638>
- Orçan, A. (2013). Çizgi roman tekniği ile geliştirilen bilim-kurgu hikâyelerinin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin ve fiziğe ilişkin tutumlarının gelişimine etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ozan, C., & Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136. <https://doi.org/10.19126/suje.76547>
- Özenç, G. (2023). Çizgi roman tabanlı dijital öykü anlatımının yazmaya yönelik tutuma ve yaratıcı yazma becerisine etkisi: Öğrenci görüşleriyle desteklenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Özer Bıyıklı, Ö. (2023). Yurttaşlık eğitimi konularının aktarılmasında eğitici çizgi romanların etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Özkefeli, D. (2017). Türkiye'de gazetelerde yayınlanan çizgi roman tarihi ve örnekleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Paltani-Sargologos, F. (2011). *Le roman graphique, une bande dessinée prescriptive de légitimation culturelle* [Unpublished doctoral thesis]. Université de Lyon.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods evaluation*. Sage.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün, & S. Demir). Pegem Akademi.
- Pituch, K. A., & Stevens, J. P. (2016). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (6. Baskı). Routledge.
- Sarıbıyık, M. S. (2018). İlkokullarda milli tarih şuurunu kazandırmada tarihi çizgi romanların önemi: Tarkan çizgi romanları örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi.
- Schmidt, I. (2022). Yabancı dil olarak almanca derslerinde görsel tasarlanmış eğitim materyali olarak dijital karikatür ve çizgi roman kullanımı [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research*. Sage.
- Sones, W. W. D. (1944). The comics and the instructional method. *Journal of Educational Sociology*, 18(4), 232-240.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage Publications, Inc.



- Şahan, Z. (2023). Fen bilimleri öğretiminde eğitici çizgi roman materyali tasarımı ve materyalin kullanımının akademik başarıya etkisi is [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Şeker, S. (2023). İlkokul sosyal bilgiler dersinde eğitici çizgi romanların kullanımı: Bir eylem araştırması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Tatalovic, M. (2009). Science comics as tools for science education and communication: A brief, exploratory study. *Journal of Science Communication, 8(4)*, 1-17. <https://doi.org/10.22323/2.08040202>
- Temur, S. (2022). 2018 7.sınıf sosyal bilgiler öğretim programının anahtar yetkinlikler bakımından incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(2)*, 207-226.
- Temur, S. (2023a). Etkin vatandaşlık konularının aktarımında eğitici çizgi romanların akademik başarıya olan etkisi [Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. <https://t.ly/EzT01>
- Temur, S. (2023b). Investigation of postgraduate studies on the subject of comics. *Journal of Education and New Approaches, 6(2)*, 217-267. <https://doi.org/10.52974/jena.1311051>
- Thorndike, R. L. (1941). Words and the comics. *Journal of Experimental Education, 10*, 110-113. <https://www.jstor.org/stable/20150705>
- Topkaya, Y. (2014). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinde eğitici çizgi roman kullanımının bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. Atatürk Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi. <https://t.ly/ol4Uc>
- Topkaya, Y. (2016a). Doğal çevreye duyarlılık değerinin aktarılmasında kavram karikatürleri ile eğitici çizgi romanların etkililiğinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(34)*, 259-272.
- Topkaya, Y. (2016b). Eğitici çizgi romanların çevre sorunlarına yönelik bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim, 41(187)*, 199-219. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2016.5713>
- Topkaya, Y. (2017). Demokratik algı üzerine eğitici çizgi romanların etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2)*, 747-756.
- Topkaya, Y., & Doğan, Y. (2020). The effect of educational comics on teaching environmental issues and environmental organizations topics in 7th grade social studies course: A mixed research. *Education and Science, 45(201)*, 167-188. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.8575>
- Topkaya, Y., Batdı, V., Durmuş, B., & Özkaya, A. (2023). The effectiveness of using comics in education: A meta analytic and meta-thematic analysis study. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi, 5(3)*, 922-940. <https://doi.org/10.38151/akef.2023.92>
- Tuncer, N. (1993). *Çizgi roman ve çocuk* (1. Baskı). Çocuk Vakfı Yayınları .
- Tutar, H., & Erdem, A. T. (2022). *Örnekleriyle bilimsel araştırma örnekleri ve SPSS uygulamaları* (2.Baskı). Seçkin.
- Uslu Üstten, A., & Pilav, S. (2016). Temel seviyede yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çizgi romanların öğrenme düzeyine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 4(4)*, 599-606. <https://doi.org/10.16916/aded.89819>
- Uzun, A. (2021). Çizgi roman ve yeni sunum biçimleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Ünal, O. (2018). Sosyal bilgiler dersinde eğitici çizgi roman kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Akdeniz Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. <https://t.ly/bmUWQ>
- Wright, G. (1979). The comic book: a forgotten medium in the classroom. *The Reading Teacher, 33(2)*, 158-161. <https://www.jstor.org/stable/20194973>
- Yağar, F. (2023). Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünün belirlenmesi: veri doygunluğu. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(2)*, 138-152. <https://doi.org/10.38122/ased.1030365>
- Yağlı, A. (2022). Use of comic books in foreign language teaching to children: The example of Antoine de Saint-Exupery's "Little Prince". *Journal of Literature and Humanities, 68*, 43-50. <https://doi.org/10.5152/AUJFL.2022.987609>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12 Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, A., Mil, B., & Bilim, Y. (2007). *Nitel araştırma: Neden, nasıl, niçin?* (3 baskı). Detay Yayıncılık.

**EK-1. ÇALIŞM/A GRUBU**

| SIRA | YIL | MAKALE ADI |
|------|------|---|
| 1 | 2023 | Afet Eğitiminde Etkili Bir Materyal: Eğitici Çizgi Romanlar |
| 2 | 2023 | Birey ve Toplum Konularının Aktarımında Bir Materyal Olarak Eğitici Çizgi Romanlar |
| 3 | 2023 | Çizgi Roman Estetiğinin Ambalaj Tasarımında Kullanımı |
| 4 | 2023 | Çizgi Roman Konusu Üzerine Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi |
| 5 | 2023 | Çizgi Romanların Eğitimde Kullanmasının Etkililiği: Bir Meta-analitik ve Meta-tematik Analizi Çalışması |
| 6 | 2023 | Mizahın Hahası ile Öğrenmenin Ahası Arasındaki Derin İlişki: Bağlam Temelli Çizgi Roman Geliştirilmesi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri |
| 7 | 2023 | Ortaokul Öğrencilerinin Geleneksel Çizgi Roman ve Manga Türü Çizgi Romana İlişkin Görüşleri |
| 8 | 2023 | Sınıf Öğretmenlerin Eğitici Çizgi Romanlar ile İlgili Görüşleri |
| 9 | 2022 | Basılı ve Dijital Çizgi Romanların Türkçe Dersi Metin İşleme Süreçlerinde Pedagojik Bir Materyal Olarak Kullanılması |
| 10 | 2022 | Çizgi Roman Biçiminde Mimari Temsiller: ARCHIGRAM |
| 11 | 2022 | Çizgi Roman Süper Kahramanları ve Film Karakter Kostümlerinin Tasarım Özellikleri Açısından Karşılaştırılması |
| 12 | 2022 | Çizgi Romanda Yeni Açılımlar Hareketli Çizgi Roman ve Terminolojik Belirsizlik |
| 13 | 2022 | Çocuklara Yabancı Dil Öğretiminde Çizgi Romanların Kullanılması: Antoine de Saint-Exupery'nin Küçük Prenses Örneği |
| 14 | 2022 | Kültürlerarası İletişim Bağlamında Çizgi Roman: Diary of Wimpy Kid (Saftirik Greg'in Günlüğü) |
| 15 | 2022 | Piktografik Tiyatronun Biçimsiz Dinamizmleri Bedenleşmiş Çizgi Roman Deneyiminin Deleuzecü Fenomenolojisine Doğru |
| 16 | 2022 | Türkçe Ders Kitaplarında Bir Metin Türü Çizgi Romanlar |
| 17 | 2021 | Çizgi Roman Geleneğinin Yaşatılması Kapsamında Halk Edebiyatı Anlatılarının Çizgi Romana Dönüşümü ve Çevirileri Yoluyla Kültür Aktarımı |
| 18 | 2021 | Çizgi Romanların Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme |
| 19 | 2021 | Çocuk Haklarına Yönelik Eğitici Çizgi Roman: "Sadece Biriyim" |
| 20 | 2021 | Değerler Eğitimine Yönelik Dijital Çizgi Roman Tasarımı: "Gizemli Labirent" |
| 21 | 2021 | Dijital Tekniklerle Üretilen Çizgi Romanların Gerçeklik ve Hayal Gücü Algısı Üzerine Etkisi |
| 22 | 2021 | Feminizm ve Çizgi Roman |
| 23 | 2021 | Fransız-Belçika Çizgi Roman Üslubunun, Tarihsel Açından Gelişimi ve Görsel Yapısının İncelenmesi |
| 24 | 2021 | İşbirlikli Hikâye ve Çizgi Roman Yazma Çalışmalarının Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarına Etkilerinin Karşılaştırılması |
| 25 | 2021 | Okuma Saatlerinde Hikâye Kitabı ve Çizgi Roman Okumayla İlgili Öğrenci Görüşleri (Köy Okulu Örneği) |
| 26 | 2020 | Canlandırma Sinemada Çizgi Roman Estetiği: Spider-Man: Into The Spider-Verse Örneği |
| 27 | 2020 | Kolonyal Söylem Aracı ve Mitler Gömüsü Olarak Bir Çizgi Roman Analizi Tenten Kongo'da |
| 28 | 2020 | Kültürel Anlatılardan Amazon Kadınları Mitlerine Hareketli Çizgi Roman Uygulamaları |
| 29 | 2020 | Oluşturma-Geliştirme Açısından Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Öğretim Materyali Olarak Çizgi Roman Kullanımı |
| 30 | 2019 | Matematik Öğretiminde Manga Çizgi Roman Kullanımının Etkilerini Araştıran Çalışmalar |
| 31 | 2018 | Çizgi Roman Kahramanı Tenten ve Sovyet Eleştirisi |



| | | |
|----|------|---|
| 32 | 2018 | Çizgi Romanların Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenen Öğrencilerin Okuma Motivasyonu Üzerindeki Etkisi |
| 33 | 2018 | Eğitici Çizgi Romanların Disiplinler Arası İçeriklerinin Belirlenmesi ve Okuduğunu Anlama Stratejilerine Uygulanabilirliği: "Adam Olmuş Çocuklar ile Kahraman Kadınlarımız" Serisi Örneği |
| 34 | 2017 | Demokratik Algı Üzerine Eğitici Çizgi Romanların Etkisi |
| 35 | 2016 | Doğal Çevreye Duyarlılık Değerinin Aktarılmasında Kavram Karikatürleri ile Eğitici Çizgi Romanların Etkililiğinin Karşılaştırılması |
| 36 | 2016 | Hayali Kahramanlar Hakiki Erkekler Çizgi Roman ve Fotoromanda Erkeklik Temsilleri Üzerine Denemeler |
| 37 | 2016 | Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eğitici Çizgi Roman Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi |
| 38 | 2016 | Temel Seviyede Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çizgi Romanların Öğrenme Düzeyine Etkisi |
| 39 | 2015 | Resimli Romanlar İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğretmek İçin Alternatif Bir Yaklaşım |
| 40 | 2015 | Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Üzerinde Eğitici Çizgi Romanların Etkisi |
| 41 | 2014 | Çeviri Sürecinde Çizgi Roman Özgünlüklerinin İngilizce ve Özbekçe Karşılaştırılmalı Analizi |
| 42 | 2013 | Yöneticilik Eğitiminde İnteraktif Çizgi Roman Yönteminin Yarattığı Faydalılık Algısı Üzerine Bir Araştırma |
| 43 | 2012 | Çizgi Roman Olayı ve Toplum |